

Taipalsaari Vaateranta

Arkeologinen valvonta 17.–23.11.2015

DIGMAV2016001:12

2016

Eetu Sorvali

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo

Rahoitus: Lappeenrannan Verkonrakennus Oy

Tiivistelmä

Lappeenrannan Verkonrakennus Oy tilasi Lahden kaupunginmuseolta arkeologisen valvontatyön Taipalsaaren Vaaterannan kivitörmän asuinpaikan ja punamultakalmiston (mj. rek. nro 831010006) kohdalle tehtävän tietoliikennekaapelikaivannon vuoksi. Tietoliikennekaapelin kaivun valvonta tehtiin 17.11–18.11. ja 23.11.2015. Vaaterannan asuinpaikka- ja kalmistoalueella on tehty kaivaustutkimuksia 1930-luvulta vuoteen 2008.

Vuoden 2015 arkeologisessa valvontatyössä Taipalsaaren Vaaterannan muinaisjäännöskohteella valvottiin tietoliikennekaapelilinjan kaivua. Yhteensä kaivetuksi alaksi tuli noin 340 m². Lisäksi valokuitukaapelia vedettiin maahan kaapelauralla valvojan ja kaivinkoneurakoitsijan yhdessä sopimalle alueelle.

Konekaivun valvonnassa tehtiin yksi muinaisjäännösryhmään liittyvä havainto, punamultahauta kaivannossa 2a, josta saatiin löytöinä mm. piinuolenkärki ja kampakeramiikkaa. Hauta on tähän asti punamultakalmiston haudoista pohjoisin. Muinaisjäännöksen rajauksen muuttamiselle ei havaintojen perusteella ole tarvetta. Tulevaisuudessa tehtäviin kaivutöihin olisi syytä liittää velvoite pelastuskaivaukseen mieluummin kuin pelkään valvontaan alueen ainutlaatuisen luonteen ja rikkaan löytöaineiston vuoksi.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Lähestymiskartta ja peruskarttaote	4
1. Johdanto	5
2. Kohde ja tutkimushistoria.....	6
3. Valvontatyö ja havainnot.....	6
Kaivanto 1.....	8
Kaivanto 2.....	9
Kaivanto 3.....	11
Kaivanto 4.....	11
Kaivanto 5.....	12
Kaivanto 6.....	12
Kaivanto 7.....	12
4. Yhteenveto ja jatkotutkimukset.....	12
Mustavalkonegatiiviluettelo.....	14
Digikuvaluettelo.....	15
Karttaluettelo	17

Arkisto- ja rekisteritiedot

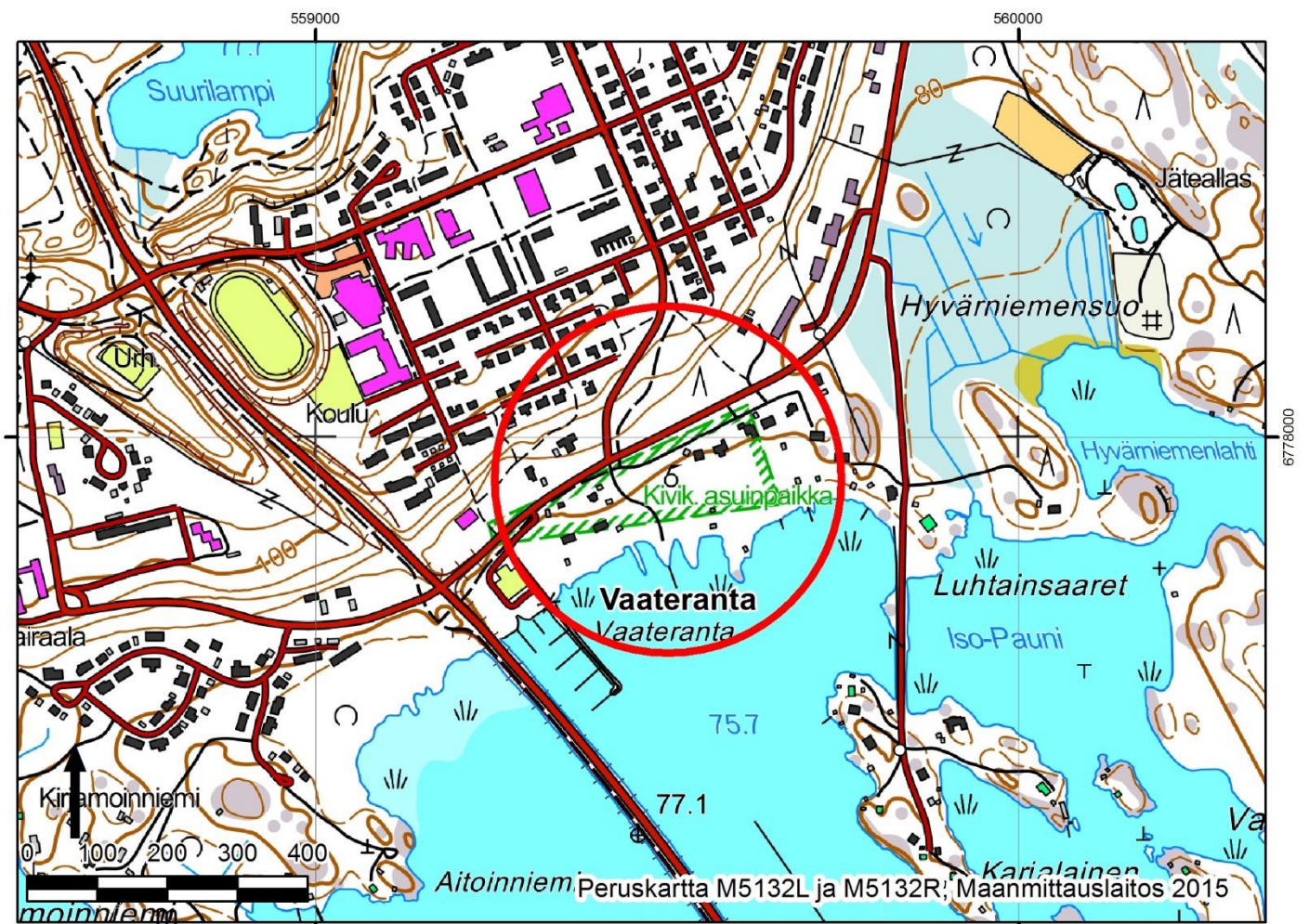
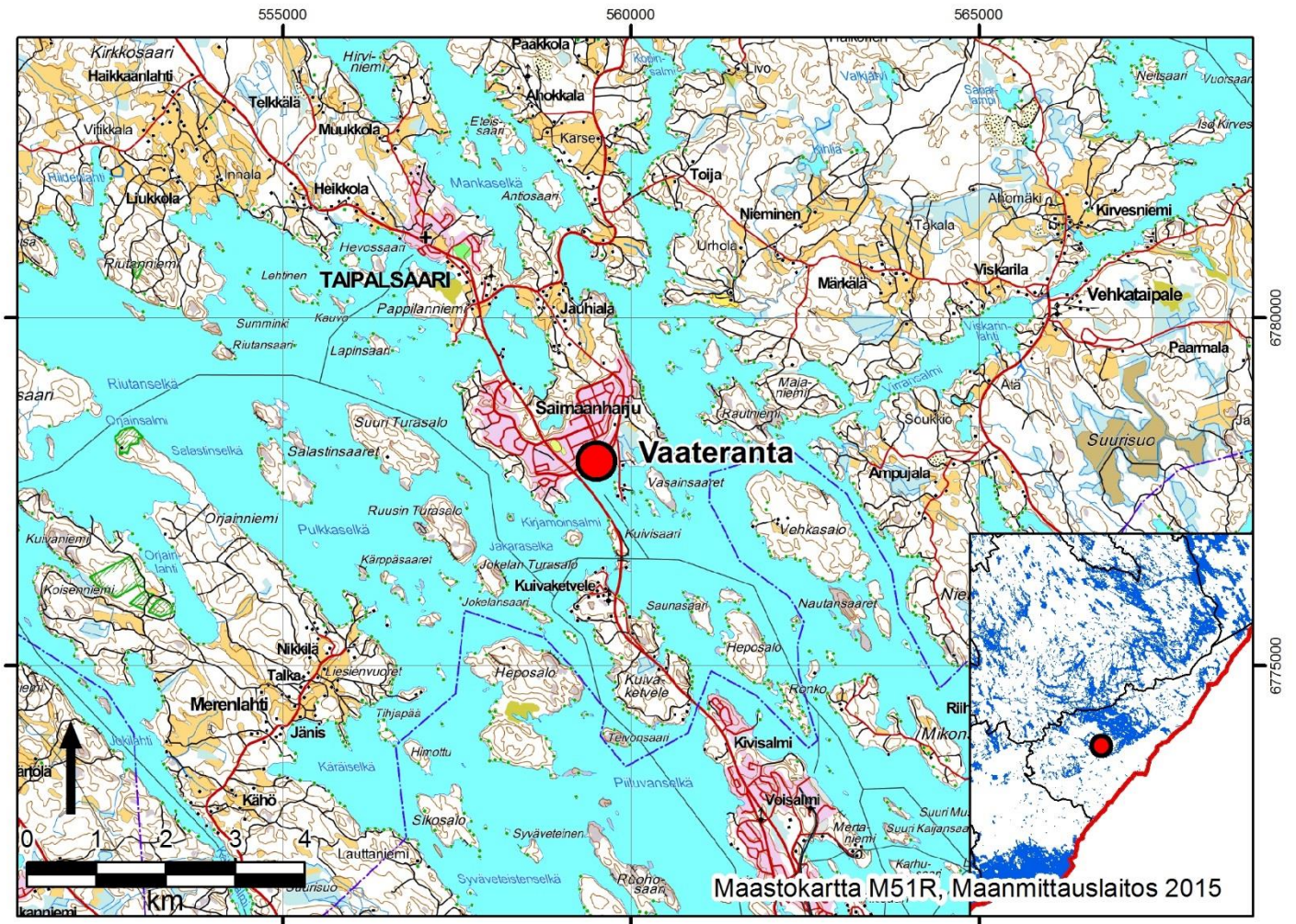
Kohteen nimi:	Vaateranta
Muinaisjäännöstyyppi ja ajoitus:	Kivikautinen asuinpaikka ja punamultakalmisto
Muinaisjäännösrekisteritunnus:	831010006
Tutkimuksen laji:	Valvonta
Kenttätyöaika:	17.–23.11.2015
Tutkitun alueen laajuus:	n 10 000 m ²
Kaivettu alue:	340 m ²
Tutkimuksen tilaaja:	Lappeenrannan Verkonrakennus Oy
Tutkimusten rahoittaja:	Lappeenrannan Verkonrakennus Oy
Peruskarttalehti:	M5132L, 3134 05 Taipalsaari
Kunta, kylä:	Taipalsaari, Jauhiala
ETRS-TM35FIN-koordinaatit:	N = 6777828–6778068 E = 559268–559648 Z = 78,5–81,0 m mpy (N2000)
ETRS89-GK28FIN-koordinaatit:	P = 6780039–6780285 I = 28505412–28505788
Yhtenäiskoordinaatit (YKJ)	p = 6780671–6780911 i = 3559842–3559462
Tutkimuksen johtaja:	FM Eetu Sorvali
Tutkimuslaitos:	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
Aiemmat tutkimukset:	Julius Ailio, kaivaus 1930 Pekka Sarvas, tarkastus 1970 (ei kertomusta) Jouko Rätty, koekaivaus 1970 Oiva Keskitalo, tarkastus 1970 Jouko Rätty, kaivaus 1971 Timo Miettinen, inventointi 1975 Jussi-Pekka Taavitsainen, kaivaus 1978 Timo Jussila, koekaivaus 1989 Timo Jussila, kaivaus 1990 Simo Vanhatalo, koekaivaus 1994 Timo Jussila, tarkastus 1994 (Muinais-Saimaa -inventointi) Kaarlo Katiskoski, kaivaus 1997 Kaarlo Katiskoski, kaivaus 1998 Kaarlo Katiskoski, kaivaus 1999 Petro Pesonen, kaivaus 2008
Tutkimuskertomuksen säilytyspaikka:	Lahden kaupunginmuseon arkisto, Museoviraston keskusarkisto (kopio) Mustavalkonegatiivien pää- ja alanumerot: KUVKUVN2016001:1–7
Mustavalkonegatiivien säilytyspaikka:	Lahden kaupunginmuseo, kuva-arkisto.
Digitaalisten kuvien pää- ja alanumerot:	DIGMAV2016001:1–35
Digitaalisten kuvien säilytyspaikka:	Lahden kaupunginmuseo, kuva-arkisto
Löydöt:	KM 40618: 1–3, diar 4.12.2015

Aikaisemmat löydöt

KM 9132 saviastian paloja 8 kpl
KM 9317:1–20 kaivauslöytöjä (Ailio 1930)
KM 10316:1–2 piikaavin, saviastian pala
KM 10866:1–2 saviastian paloja 4 kpl, piitä 3 kpl
Taipalsaari Vaateranta – kaivaus 2008
KM 18188:1–27 kaivauslöytöjä (Räty 1970)
KM 18272:1–4 saviastian paloja 8 kpl
KM 19239:1–870 kaivauslöytöjä (Räty 1971)
KM 19620:1–6 saviastian paloja 21 kpl
KM 20659:1–2086 kaivauslöytöjä (Taavitsainen 1978)
KM 22845:1–33 saviastian paloja 54 kpl, palanutta savea 1 kpl
KM 25274:1–183 kaivauslöytöjä (Jussila 1989)
KM 26112:1–637 kaivauslöytöjä (Jussila 1990)
KM 28316:1–240 kaivauslöytöjä (Vanhatalo 1994)
KM 28540: 1–3 saviastian paloja 9 kpl, piitä 10 kpl, kvartsia 2 kpl
KM 29248: 1–14 saviastian paloja 148 kpl, piitä 15 kpl, kvartsia
4 kpl
KM 30322:1–1702 kaivauslöytöjä (Katiskoski 1997)
KM 30887:1–1663 kaivauslöytöjä (Katiskoski 1998)
KM 31494:1–2398 kaivauslöytöjä (Katiskoski 1999)
KM 37849: 1–3295 kaivauslöytöjä (Pesonen 2008)
Etelä-Karjalan museo 415 keramiikkaa, piitä
Etelä-Karjalan museo 438? kivikurikka
Etelä-Karjalan museo 518–520 keramiikkaa, piitä, liesikiven
kappaleita
Etelä-Karjalan museo 3189–3195, 3210, 3240, 3266–3279,
3286–3292, 3294–3298, 3301–3310 löytöjä asuinpaikalta

Lähestymiskartta ja peruskarttaote

1. Johdanto

Lappeenrannan Verkonrakennus Oy tilasi Lahden kaupunginmuseolta arkeologisen valvontatyön Taipalsaaren Vaaterannan kivistä asuinpaikan ja punamultakalmiston (mj. rek. nro 831010006) kohdalle tehtävän tietoliikennekaapelikaivannon vuoksi. Museovirasto oli edellyttänyt valvontaa lausunnossaan MV/182/05.01.00/2014. Lahden kaupunginmuseo sai Museovirastolta valvontaa varten tutkimusluvan 10.11.2015 (MV/164/05.04.01.02/2015). Tietoliikennekaapelin kaivun valvonta tehtiin 17.11–18.11. ja 23.11.2015. Valvontatyön tekivät FM Eetu Sorvali, FM Toni Kesti ja HuK Päivi Repo, lisäksi 17.11. paikalla oli myös Lahden kaupunginmuseon tutkimuspäällikkö FT Hannu Takala. Jälkitöistä ja raportoinnista vastasi pääasiassa Eetu Sorvali. Lappeenrannan Verkonrakennus On:n yhteyshenkilönä oli palvelupäällikkö Pasi Liukka.

Vaaterannan asuinpaikka- ja kalmistoalueella on tehty kaivaustutkimuksia 1930-luvulta vuoteen 2008. Aikaisempien tutkimusten perusteella kohde on laaja, merkittävä ja löytörikas muinaisjäännösalue.

Eetu Sorvali

Lahdessa 4.2.2016

2. Kohde ja tutkimushistoria

Taipalsaaren Vaaterannan esihistoriallinen asuinpaikka ja kalmisto sijaitsevat Saimaan rantavyöhykkeessä Jauhialan kylässä, Saimaanharjun taajaman eteläpuolella, Lappeenrannasta Taipalsaaren kautta Savitaipaleelle johtavan maantien itäpuolella. Alue on pääosin kuivaa mäntykangasta, joskin omakotitalojen pihossa ja lähempänä rantaa on myös lehtipuita ja muita kosteamman maan kasveja. Osa alueesta on myös aiemmin ollut peltona.

Asuinpaikan ydinalueet ja kalmisto ovat aiempien tutkimusten mukaan noin 70–100 metriä Saimaan rannasta, kaakkoon loivasti viettävän rinteän tasaisella osalla, melko selkeän rantamuodostuman yläpuolella, noin 80–81 m mpy korkeudella ja noin 4 metriä Saimaan nykypintaa ylempänä. Muinaisjäännösalueen pohjois- ja luoteispuolella kohoaa tasalakinen Saimaanharju. Pääosa asuinpaikasta sijaitsee Jauhialantien eteläpuolella, mutta läntisimmät asuinpaikkalöydöt ovat tien luoteispuolelta, Vaaterannan venelaiturille johtavan tien pohjoispuolelta. Vuoden 2008 kaivauksissa muinaisjäännösalueen itäraja asetettiin havaintojen perusteella 15 m Vaaterannantie 3 ja 5 väliestä rajasta itään. (Kts. kartta 1.)

Vaaterannan asuinpaikka- ja kalmistoalueella on tehty kaivaustutkimuksia 1930-luvulta vuoteen 2008. Alueen vanhempi tutkimushistoria on kattavasti esitetty Kaarlo Katiskosken vuoden 1997 kaivauskertomuksessa (s. 4-5). Katiskosken kaivausten (1997–1999) jälkeen on kaivettu kahden omakotitontin alueella vuonna 2008 (Pesonen), jolloin kaivettavalla alueella tehtiin myös maatutkausta.

Aikaisempien tutkimusten perusteella kyseessä on runsaslöytöinen ja erittäin arvokas kampakeraamisen kulttuurin asuinpaikka ja punamultahautojen alue. Kohde ajoittuu pääasiassa n. 4000–2800 eKr., mutta merkkejä on myös varhaismetallikauden asutuksesta. Kaivauksissa on löytynyt tähän mennessä lähes 25 000 saviastianpalaa, savikuvioita, meripihka- ja liuskekoruja, kivityökaluja yms. (kts. esim. Katiskoski 1997–1999 ja Pesonen 2008). Karttaan 1 on merkitty aiempien tutkimusten kaivausalueet ja koekuopat.

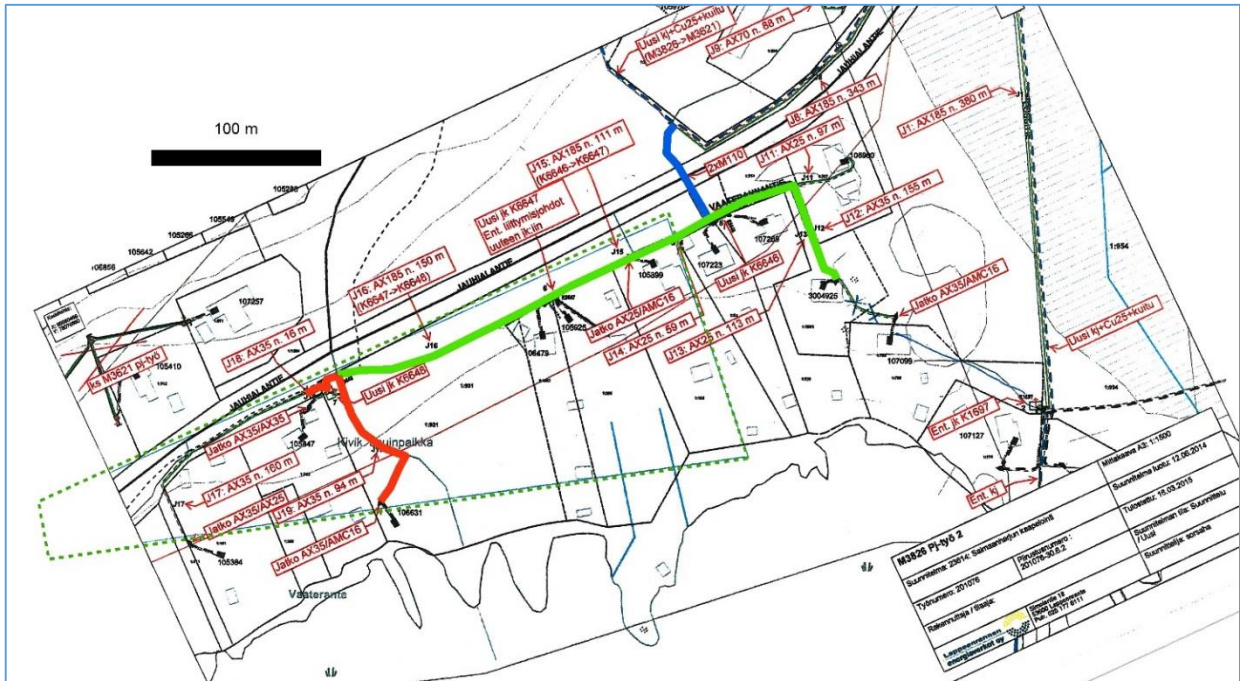
3. Valvontatyö ja havainnot

Valvontatyötä varten alueelle suunniteltujen kaivantojen linjat luokiteltiin aiempien tutkimusten mukaan löytöpotentiaalini mukaisesti tärkeysjärjestykseen. Kuvassa 1 on vihreällä viivalla esitetty kaivanto, jossa todennäköisimmin voisi olla häiriintymättömiä kerroksia, sillä tälle linjalle ei osunut aikaisempien tutkimusten kaivausalueita. Punaisella viivalla on esitetty kaivanto, joka pääasiassa kulkee jo tutkitulla alueella, tämän kaivannon linja muuttui sen eteläpäässä (kts. kartta 1). Sinisellä viivalla on esitetty kaivanto, joka sijaitsee muinaisjäännösalueen ulkopuolella, mutta joka oli kuitenkin tarkoitus valvoa. Tämä kaivanto oli kuitenkin jo kaivettu ja peitetty ennen valvontatyön aloittamista. Muiden havaintojen perusteella ei ole kuitenkaan todennäköistä, että muinaisjäännösalue olisi jatkunut sinisellä merkitylle kaapelilinjalle. Myös osa vihreällä merkitystä kaapelilinjasta jatkui aiemmissa tutkimuksissa rajatun muinaisjäännösalueen ulkopuolelle ja kenttähavaintojen perusteella tätä osaa ei myöskään valvottu muuta kuin kartassa 1 esitetyiltä osilta. Sen sijaan muinaisjäännösalueen länsipäässä valvottiin yksi kaivanto (7), jota ei ollut suunnitteluvaiheessa otettu mukaan luokitteluun, sillä sen linja oli epäselvä. Valvottu kaivannon linja on esitetty kartassa 1.

Valvottujen kaivantojen lisäksi kaivinkoneurakoitsijalle annettiin lupa asentaa kaapelia myös kaapeliauralla niihin paikkoihin, joissa kaapeli tuli selvästi rakennettuun kevyenliikenteen väylän penkereeseen. nämä

paikat katsastettiin yhdessä kaivinkoneen kuljettajan kanssa ja todettiin myös jälkikäteen, että auraus oli tehty sovittuun paikkaan. Kaapeliauralla rakennetut osuudet näkyvät kartassa 1.

Kuva 1. Suunnittelukartta.

Kaivanto 1 ja kaivanto 2a (kts. kartta 1 ja kuva 2) kaivettiin noin 1 m levyisellä kaivinkoneen kauhalla ja havainnot tehtiin pääasiassa kaivannon profiileista. Alun perin oli tarkoitus kaivaa osa kaivannosta 2a myös niin, että havainnoja olisi voitu tehdä kaivetusta tasosta, mutta valuva hiekkainen maa sekä valonpuute haittasivat tätä menetelmää. Lisäksi alustavat havainnot kaivannon 2a profiileista eivät viitanneet muinaisjäännöksen jatkumiseen kaivantoon asti.

Kuva 2. Kaivantoa 1 kaivetaan. Etualalla Päivi Repo ja Toni Kesti. Etelästä, Hannu Takala. DIGMAV2016001:1

Muut kaivannot kaivettiin alaspäin kapenevalla kaapelikauhalla (kaivantojen yläreunan leveys oli 50–90 cm). Jälkikäteen ajatellen kaikki kaivannot olisi voinut kaivaa kaapelikauhalla, sillä sen aikaansaama profiili oli yhtä hyvä, ellei parempi kuin leveällä kauhalla tehty. Lisäksi kaivannossa 2a havaitusta punamultahaudasta olisi saatu kaivettua suurempi osuus käsin.

Kaikki kaivannot ja havainnot mitattiin paikalleen Topcon QS -takymetrillä. Kiintopistenä käytettiin Lappeenrannan Verkonrakennus Oy:n paikalle mittaamia väliaikaisia koordinaattipisteitä. Mittausten ulkoinen tarkkuus oli alle ± 1 cm, sisäinen tarkkuus ± 1 cm. Kaivannoista 1 ja 2a mitattiin ja kuvattiin profiilista myös maakerrosten paksuuksia, muiden kaivantojen kerrosjärjestys dokumentoitiin sanallisesti.

Kaivanto 1

Kaivanto 1 oli noin 72 m pitkä ja 1,3 m leveä ja lähes luode–kaakko-suuntainen. Kaivanto kulki pääosin Jauhialantien ja uimarantaan menevän tien vieressä. Kaivanto osui osittain päällekkäin vuoden 1978 kaivausalueen kanssa, mikä näkyi kaivannon profiileissa sekoittuneena maana noin 33 m matkalla kaivannon pohjoispäästä lukien (kts. kuva 3).

Kuva 3. Sekoittuneet kerrokset kaivannon 1 länsiprofilissa. Idästä, Toni Kesti. DIGMAV2016001:30

Muuten kaivannossa oli noin 17 cm karike- ja multakerros, jonka alla oli noin 20 cm kerros oranssia hiekkaa. Tämän alla oli puhdasta vaaleaa hiekkaa. Kaivussyvyys oli noin 50–60, tien pengerryksen alueella hieman enemmän. Kaivannon eteläpäässä noin 11 m matkalla pohjamaana oli vaalea tiivis hiesu, joka alkoi heti pintamullan alta. Kaivannon eteläpäähän kaivaussyvyys oli noin 30 cm.

Kuva 4. Epäilty ilmiö kaivannon 1 eteläpäässä. Kaakosta, Toni Kesti. DIGMAV2016001:4

Kaivannossa ei havaittu merkkejä muinaisjännöksestä. Kaivannon eteläpäässä havaittiin ilmiö, jota epäiltiin aluksi muinaisjännökseen liittyväksi, mutta ruskea läikkä puhtaassa pohjahiesussa osoittautui luontaisesti rapautuneen kiven muodostamaksi värjäytymäksi (kts. kuva 4).

Kaivanto 2

Kaivanto 2 kaivettiin kahdessa osassa, joiden väliin jäi kaivamaton alue pihatien vuoksi. Läntisempi osa 2a oli 96 m pitkä ja 1,3 m leveä. Itäisempi osa 2b oli 20 m pitkä ja pinnasta 0,9 m leveä. Itäisemmän osan maakerrokset vastaavat kaivantoa 3. Kaivannot kulkevat Vaaterannantien eteläreunassa, lähtien Kirjolahentien, Jauhialantien sekä Vaaterannantien risteysalueelta itään ja koilliseen

Kuva 5. Kaivannon 2a itäpään maakerrokset. Pohjoisesta, Toni Kesti. DIGMAV2016001:25

Kaivannon 2a itäpäässä maakerrokset olivat melko häiriintymättömät (kts. kuva 5). Päällimmäisenä oli noin 20 cm:n karike/turve- ja multakerros. Tämän alla oli noin 30 cm:n paksuinen oranssin hiekan kerros. Alimmaisena kaivannossa oli vaaleata hiekkaa. Kaivannon pohja oli noin 70 cm syvyydessä maanpinnasta.

Kaivannon 2a länsiosassa (havaitun punamultahaudan länsipuolella) päällimmäiset maakerrokset olivat osittain häiriintyneet (kts. kuva 6). Päällimmäisenä oli 8 cm paksuinen karike- ja turvekerros. Tämän alla oli 10 cm kerros karkeaa oranssia hiekkaa. Karkean hiekan alla oli noin 7 cm paksu hiiltyneen hienon hiekan kerros, jonka alla 8 cm paksu tummanruskeaksi värjäytyneen hiekan kerros. Tämän alla oli 10 cm kerros oranssia hienoa hiekkaa ja alimmaisena erittäin hienoa vaaleaa hiekkaa.

Kuva 6. Kaivannon 2a länsipään maakerrokset. Pohjoisesta, Toni Kesti. DIGMAV2016001:20

Kuva 7. Punamultajälki kaivannon 2a eteläprofiilissa. Pohjoisesta, Toni Kesti. DIGMAV2016001:6

Vain kaivannossa 2 havaittiin esihistoriallinen ilmiö. Kaivannon itäpäässä oli kaakkoisprofiilissa selkeä punamultaläikkä (kts. kuva 7), vastaavasti luoteisprofiilissa samalla kohdalla oli vain pieni häivähdys punamullasta. Punamultaläikän kohta kaivettiin tasokaivauksena, niin että pintaturve ja noin 10 cm pintamaata poistettiin valvotusti koneella. Pintamaan poiston jälkeen kaivettiin lastalla 10 cm kerros, jonka alareunassa päästiin aivan punamullan pintaan (kaivaustaso 2). Tämän jälkeen kaivettiin 5 cm kerroksia, ja jokainen syntynyt taso piirrettiin. Kaivamista jatkettiin kunnes punamulta-alue hävisi.

Kuva 8. Punamulta voimakkaimmillaan tasossa 3. Luoteesta, Toni Kesti. DIGMAV2016001:12.

Punamulta oli voimakkaimmillaan kaivaustasossa 3 (kts. kuva 8 ja kartta 4), jossa oli myös tummanpunainen kivi (KM 40618:3) punamulta-alueen päässä. Punamullan alueelta löytyi myös kampakeramiikkaa (KM 40618:1) ja piinuolenkärki (KM 40618:2). Punamulta muodosti tässä tasossa selvän kulman. Kulman ja kaivannon vastakkaisen puolen heikon punamultajäljen perusteella hauta on ollut noin 1,7 m pitkä ja 0,6 m leveä. Hauta on ollut lähes pohjois–etelä-suuntainen. Punamullan seassa oli myös pieniä merkkejä hiiltyneestä puusta. Punamulta oli noin 40 cm syvyydellä turpeen pinnasta mitattuna. Punamultaa ei ollut enää kaivaustasossa 6. Punamullan paksuus oli suurimmillaan noin 17 cm. Hauta on pohjoisin kaikista tutkimuksissa havaituista punamultahautoista Vaaterannan kalmiston alueella.

Kaivanto 3

Kaivanto 3 oli noin 37 m pitkä ja pinnasta 0,9 m leveä. Pinnassa karike-, ruoho- ja multakerros noin 20 cm paksuudelta. Alla noin 30 cm paksu kerros karkeaa oranssia hiekkaa. Alimmaisena vaaleaa hienoa hiekkaa. Ei havaintoja tai löytöjä. Kaivanto oli Vaaterannantien eteläreunassa.

Kaivanto 4

Kaivanto 4 oli noin 15 m pitkä ja pinnasta 0,9 m leveä. Pinnassa karike-, ruoho- ja multakerros 5–20 cm paksuudelta. Alla noin 30 cm paksu kerros karkeaa oranssia hiekkaa. Alimmaisena vaaleaa hienoa hiekkaa. Ei havaintoja tai löytöjä. Kaivanto oli Vaaterannantien eteläreunassa.

Kaivanto 5

Kaivanto 5 oli noin 14,5 m pitkä ja max 2,0 m leveä. Pinnassa karike- ja humuskerros noin 10–15 cm paksuudelta. Alla noin 5–25 cm paksu kerros keskikarkeaa oranssia hiekkaa. Alimmaisena oli vaaleaa hienoa hiekkaa. Ei havaintoja tai löytöjä. Kaivanto oli Vaaterannantien itäpäässä, tien pohjoispuolella.

Kaivanto 6

Kaivanto 6 sijaitsi lähes kokonaan jo aiemmin tutkitulla alueella ja Kirjolohentien, Jauhialantien sekä Vaaterannantien risteysalueen pengerryksessä. Kaivanto oli noin 18 m² laajuinen ja 80–100 cm syvyinen. Kaivannossa ei ollut merkkejä muinaisjäännöksestä.

Kaivanto 7

Kaivanto 7 oli noin 43 m pitkä ja pinnasta 0,9 m leveä. Pinnassa karike ja multakerros noin 10 cm paksuudelta. Alla 1–2 cm paksuinen huuhtoutumiskerros. Tämän alla 30–40 cm oranssia hienoa hiekkaa. Kaivannossa ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Kaivanto sijaitsi muinaisjäännösalueen länsipäässä, Jauhialantien ja venesatamaan menevän tien risteyksen kaakkoispuolella.

Kuva 9. Kaivannon 7 maakerrokset. Lännestä, Toni Kesti. DIGMAV2016001:34.

4. Yhteenveto ja jatkotutkimukset

Vuoden 2015 arkeologisessa valvontatyössä Taipalsaaren Vaaterannan muinaisjäännöskohteella valvottiin tietoliikennekaapelilinjan kaivua. Yhteensä kaivetuksi alaksi tuli noin 340 m². Lisäksi valokuitukaapelia vedettiin maahan kaapelauralla valvojan ja kaivinkoneurakoitsijan yhdessä sopimalle alueelle.

Konekaivun valvonnassa tehtiin yksi muinaisjäännösryhmään liittyvä havainto, punamultahauta kaivannossa 2a. Hauta on tähän asti punamultakalmiston haudoista pohjoisin, mutta mahtuu vielä nykyisen muinaisjäännösrajausten sisään. Muinaisjäännöksen rajauksen muuttamiselle ei ole näiden havaintojen

perusteella tarvetta. Sen sijaan kaikkiin alueella tulevaisuudessa tehtäviin kaivutöihin pitäisi liittää velvoite pelastuskaivaukseen mieluummin kuin pelkään valvontaan alueen ainutlaatuisen luonteen ja rikkaan löytöaineiston vuoksi.

Lähdeluettelo

Museoviraston keskusarkisto

Katiskoski, Kaarlo 1999. Taipalsaari Vaateranta, Kivikautisen kalmiston ja asuinpaikan kaivaus

Katiskoski, Kaarlo 1998. Taipalsaari Vaateranta, Kivikautisen kalmiston ja asuinpaikan kaivaus

Katiskoski, Kaarlo 1997. Taipalsaari (Jauhiala) Vaateranta, Kivikautisen asuinpaikan ja kalmiston kaivaus

Pesonen, Petro 2008. Taipalsaari Vaateranta, Kivi- ja varhaismetallikautisen asuinpaikan kaivaus

Mustavalkonegatiiviluettelo

Taipalsaari Vaateranta 2015

Alkuperäisiä negatiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa. Valokuvaaja: Toni Kesti

KUVKUVN2016001:

Alanumero	Aihe	Suunta	Pvm
1	Ilmiö kaivannossa 1.	kaakosta	17.11.2015
2	Ilmiö kaivannossa 1 pohjaan kaivettuna	kaakosta	17.11.2015
3	Punamultajälki kaivannon 2a eteläprofiilissa.	pohjoisesta	18.11.2015
4	Punamultahaudan kohta pintamaa poistettuna, taso 1.	luoteesta	18.11.2015
5	Punamultahauta, taso 3.	luoteesta	18.11.2015
6	Punamultahauta, taso 4.	luoteesta	18.11.2015
7	Punamultahauta, taso 5, pohja.	luoteesta	18.11.2015

Digikuvaluettelo

Taipalsaari Vaateranta 2015

Alkuperäisiä kuvia säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.

Valokuvaaja: HT = Hannu Takala, TK = Toni Kesti

DIGMAV2016001:

Alanumero	Aihe	Suunta	Pvm	Kuvaaja
1	Työkuva. Kaivantoa 1 kaivetaan. Etualalla Päivi Repo ja Toni Kesti	etelästä	17.11.2015	HT
2	Työkuva. Kaivantoa 1 kaivetaan. Etualalla Päivi Repo, kaivinkoneen luona Toni Kesti	etelästä	17.11.2015	HT
3	Työkuva. Kaivantoa 1 kaivetaan. Päivi Repo tutkii syntynyttä tasoa	etelästä	17.11.2015	HT
4	Ilmiö kaivannossa 1.	kaakosta	17.11.2015	TK
5	Ilmiö kaivannossa 1. pohjaan kaivettuna.	kaakosta	17.11.2015	TK
6	Punamultajälki kaivannon 2a eteläprofiilissa.	pohjoisesta	18.11.2015	TK
7	Heikko punamultajälki kaivannon 2a pohjoisprofiilissa.	etelästä	18.11.2015	TK
8	Kaivanto 2a punamultahaudan kohdalta länteen katsottuna.	idästä	18.11.2015	TK
9	Kaivanto 2a punamultahaudan kohdalta itään katsottuna. Punamultajäljet mittojen kohdalla.	lännestä	18.11.2015	TK
10	Punamultahaudan kohta pintamaa poistettuna, taso 1.	luoteesta	18.11.2015	TK
11	Punamultahauta, taso 2.	idästä	18.11.2015	TK
12	Punamultahauta, taso 3.	luoteesta	18.11.2015	TK
13	Punamultahauta, taso 3.	idästä	18.11.2015	TK
14	Punamultahauta, taso 4.	luoteesta	18.11.2015	TK
15	Punamultahauta, taso 4.	idästä	18.11.2015	TK
16	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, läntisin kuvauskohta	pohjoisesta	18.11.2015	TK
17	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, edellisestä kuvasta itään	pohjoisesta	18.11.2015	TK
18	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, edellisestä kuvasta itään	pohjoisesta	18.11.2015	TK
19	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, edellisestä kuvasta itään	pohjoisesta	18.11.2015	TK
20	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, edellisestä kuvasta itään	pohjoisesta	18.11.2015	TK
21	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, edellisestä kuvasta itään	pohjoisesta	18.11.2015	TK
22	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, edellisestä kuvasta itään, punamultahaudesta länteen	pohjoisesta	18.11.2015	TK
23	Työkuva. Päivi Repo kaivaa punamultahaudan kerrosta 5	koillisesta	18.11.2015	TK
24	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, punamultahaudesta itään	pohjoisesta	18.11.2015	TK

Alanumero	Aihe	Suunta	Pvm	Kuvaaja
25	Kaivannon 2a länsipään eteläprofiili, punamultahaudasta itään, itäisin kuvauskohta	pohjoisesta	18.11.2015	TK
26	Kaivanto 2b kaivettuna	etelästä	18.11.2015	TK
27	Punamultahauta, taso 5.	luoteesta	18.11.2015	TK
28	Työkuva. Eetu Sorvali sopii kaivinkoneen kuljettajan kanssa kaapeliauran käytöstä.	lännestä	18.11.2015	TK
29	Punamultahauta, taso 5.	idästä	18.11.2015	TK
30	Kaivannon 1 länsiprofiilia kaivannon pohjoispäässä. Profiilissa näkyy aiempien kaivausten sekoittamaa maata.	idästä	18.11.2015	TK
31	Kaivanto 7 kaivettuna.	pohjoisesta	23.11.2015	TK
32	Kaivannon 7 itäprofiilia, kaivannon eteläpää.	lännestä	23.11.2015	TK
33	Kaivannon 7 itäprofiilia, pohjoiseen edellisestä kuvauskohdasta	lännestä	23.11.2015	TK
34	Kaivannon 7 itäprofiilia, pohjoiseen edellisestä kuvauskohdasta	lännestä	23.11.2015	TK
35	Kaivannon 7 itäprofiilia, kaivannon pohjoispää.	lännestä	23.11.2015	TK

Karttaluettelo

Taipalsaari Vaateranta 2015

Numero	Aihe	Mittakaava
1	Yleiskartta, valvotut kaivannot ja kaapeliaurausalueet	1: 1 250
2	Punamultahauta, taso 1	1: 20
3	Punamultahauta, taso 2	1: 10
4	Punamultahauta, taso 3	1: 10
5	Punamultahauta, taso 4	1: 10
6	Punamultahauta, taso 5	1: 10
7	Punamultahauta, taso 6, pohja	1: 10

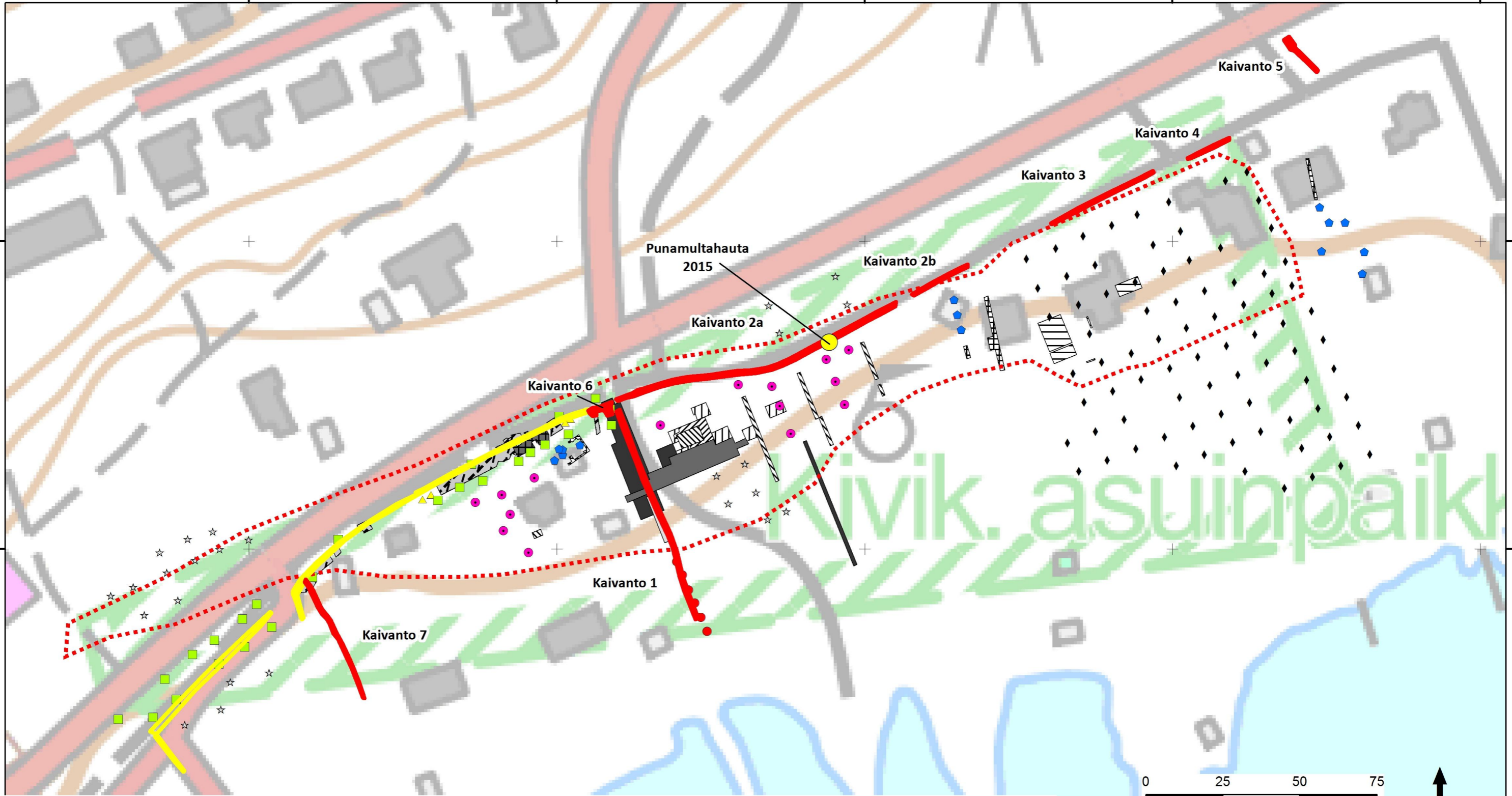
559300

559400

559500

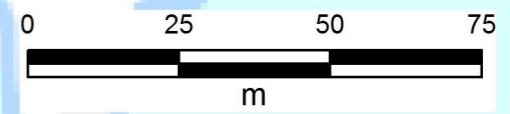
559600

559700

	Valvotut kaivannot 2015		Kaivaus 1990		Koekuopat 1930
	Kaapeliauraus 2015		Kaivaus 1994		Koekuopat 1989
	Koeoja 1930		Kaivaus 1997		Koekuopat 1990
	Kaivaus 1970-71		Kaivaus 1998		Koekuopat 1994
	Kaivaus 1978		Kaivaus 1999		Koekuopat 1997
	Kaivaus 1989		Kaivaus 2008		Koekuopat 1998
					Koekuopat 2008

- Muinaisjännösrajaus
(Katiskosken 1997-1999 ja Pesosen 2008 mukaan)
- Punamultahauta 2015 (kts. kartat 2-7)

TAIPALSAARI VAATERANTA	
831010006	Kartta 1 Yleiskartta
Sorvali 2015, arkeologinen valvonta	Mk. 1: 1 250
MITTAUSDOKUMENTOINTI	
Pohjakartta: Peruskartta, M5132L, MML 2015	
Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti 17.-23.11.2015	
Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015	
	Lahden kaupunginmuseo
	ETRS-TM35FIN N2000

6778000

6777900

6777800

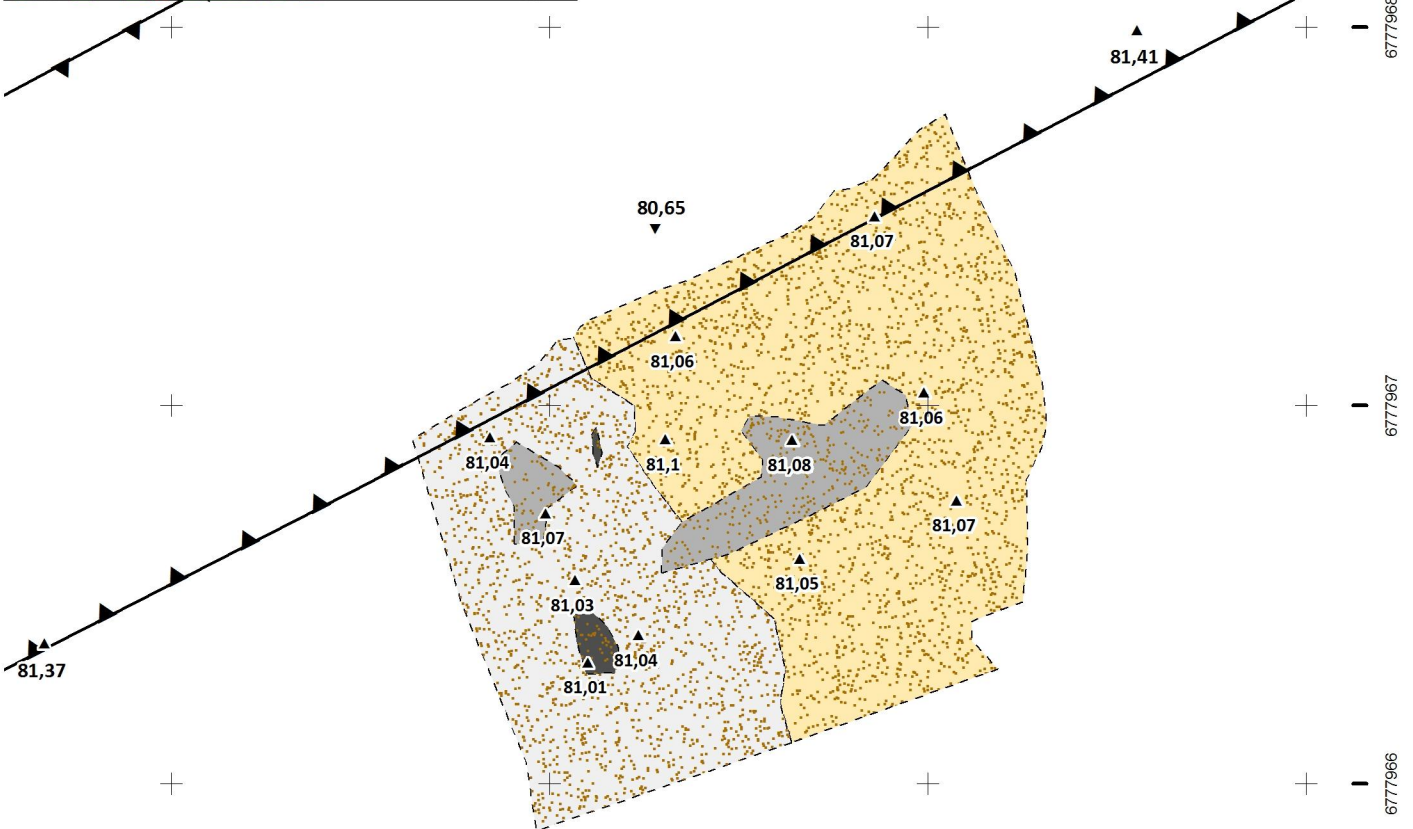
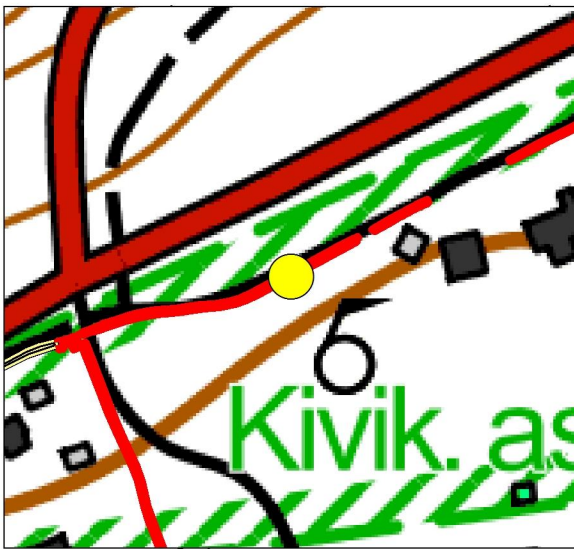

559487

559488

559489

559490

- Kaivanto 2 (yläreuna)
- Vahvasti hiilen värjäämä hiekka
- Heikosti hiilen värjäämä hiekka
- Punertava hiekka
- Harmaa hiekka
- Pinta- ja pohjaluvut

TAIPALSAARI VAATERANTA 831010006 Sorvali 2015, arkeologinen valvonta	Kartta 2 Tasokartta Taso 1 Mk. 1: 20
MITTAUSDOKUMENTOINTI Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti 17.-23.11.2015 Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015	Lahden kaupunginmuseo ETRS-TM35FIN N2000

6777969

6777968

6777967

6777966

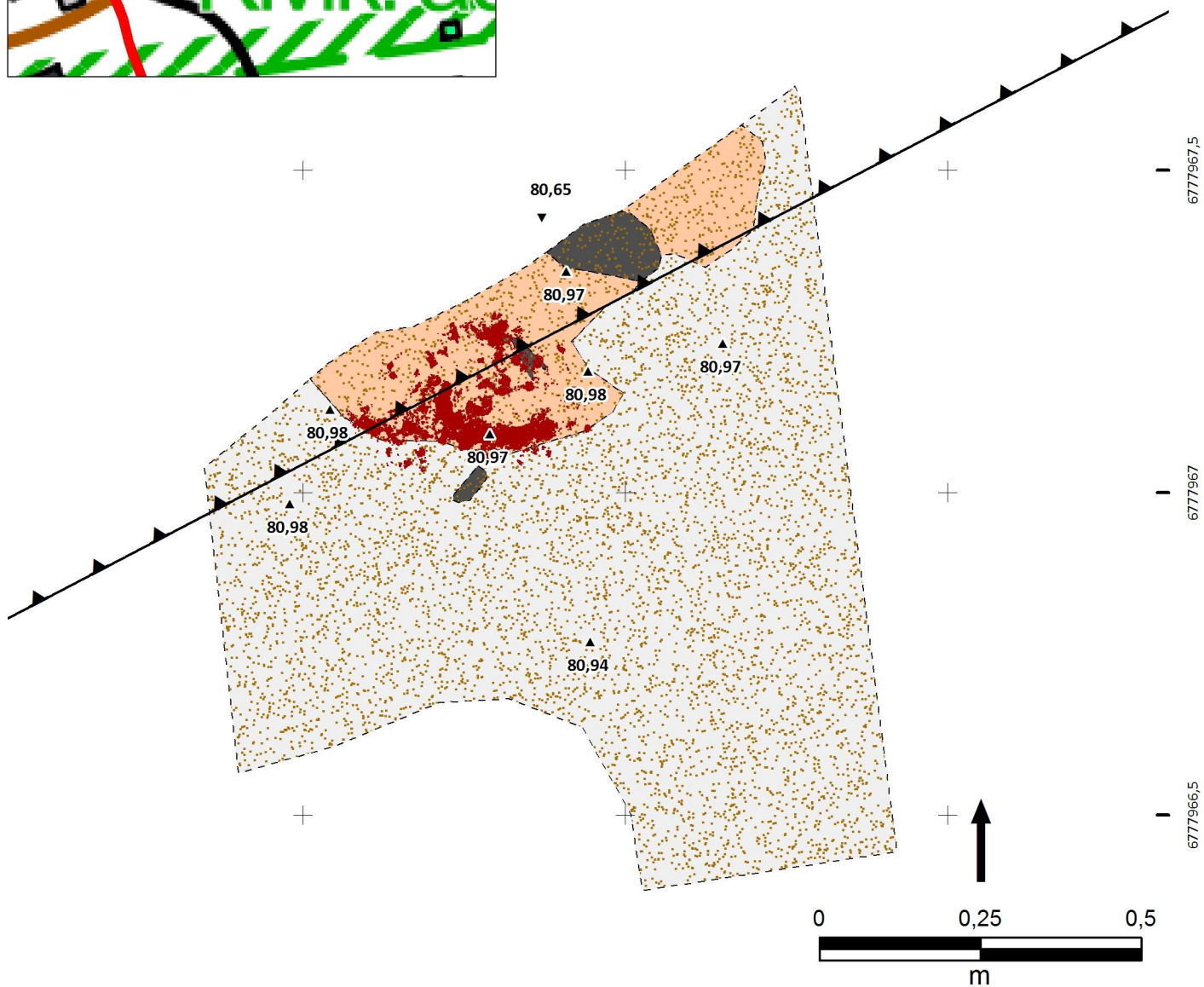
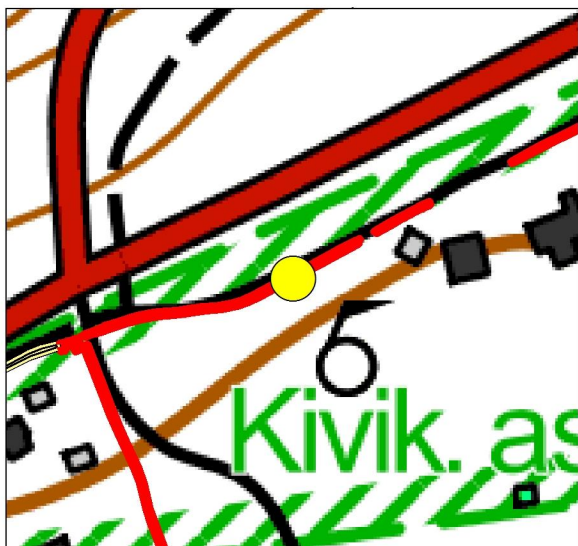
6777965

6777964

559488

559488,5

559489

- Kaivanto 2 (yläreuna)
- Punamulta
- Punertava hiekka
- Vahvasti hiilen värjäämä hiekka
- Harmaa hiekka
- Pinta- ja pohjaluvut

TAIPALSAARI VAATERANTA 831010006 Sorvali 2015, arkeologinen valvonta	Kartta 3 Tasokartta Taso 2 Mk. 1: 10
MITTAUSDOKUMENTOINTI Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti 17.-23.11.2015 Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015	Lahden kaupunginmuseo ETRS-TM35FIN N2000

6777968

6777967,5

6777967

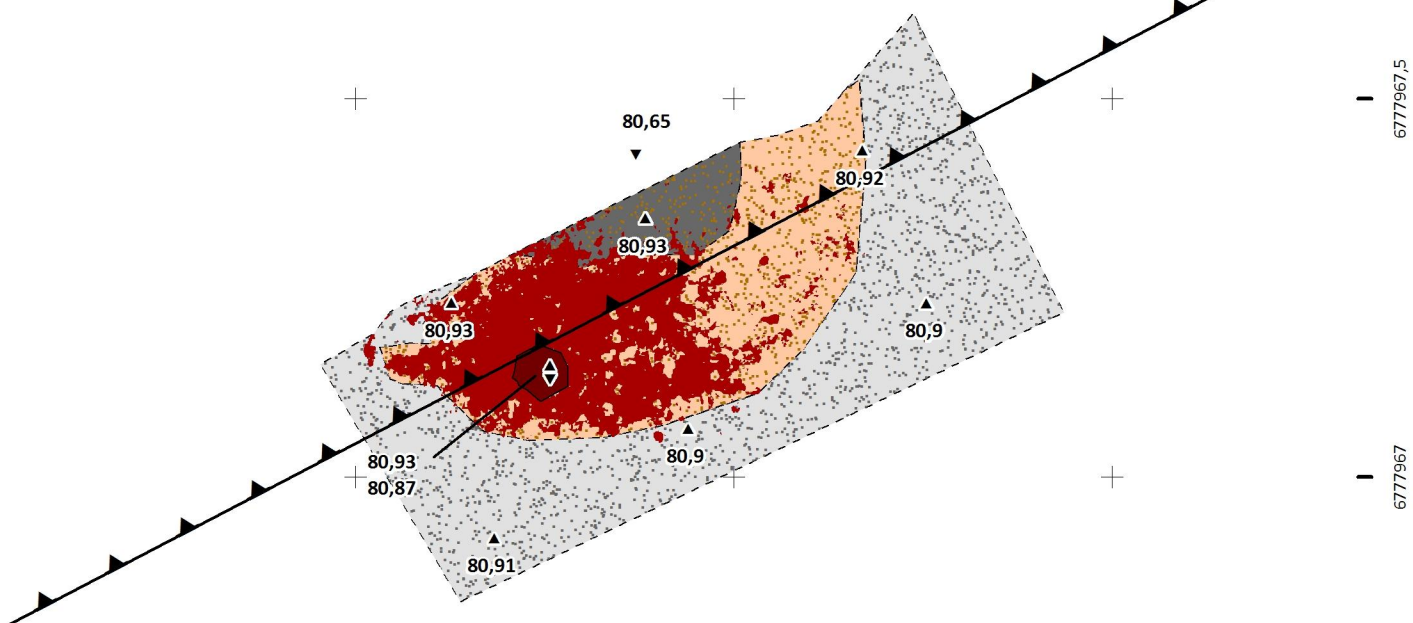
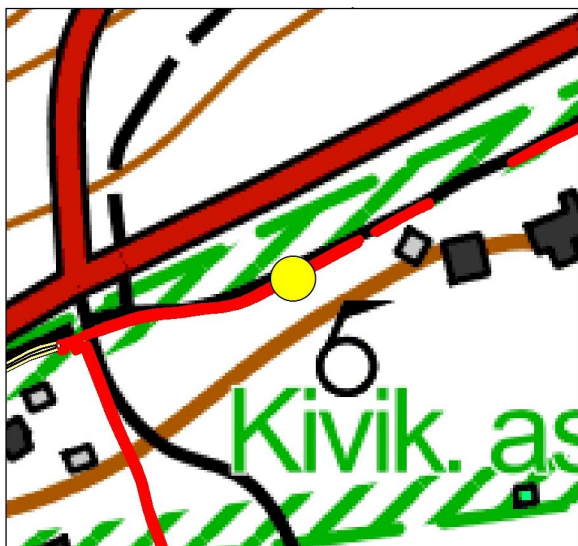
6777966,5

6777966

559488

559488,5

559489

▼▼ Kaivanto 2 (yläreuna)

■ Punainen kivi (KM40618:3)

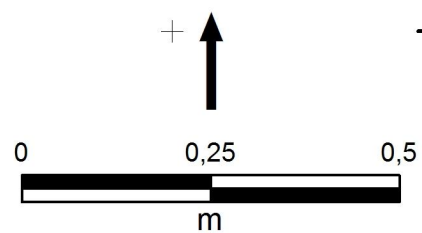
■ Punamulta

■ Punertava hiekka

■ Tummaski värjäätynyt hiekka

■ Harmaa hiekka

▲▼ Pinta- ja pohjaluvut

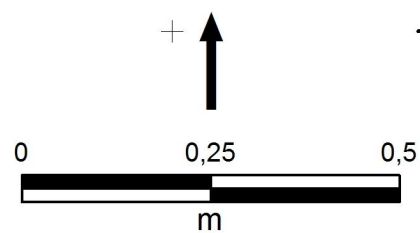
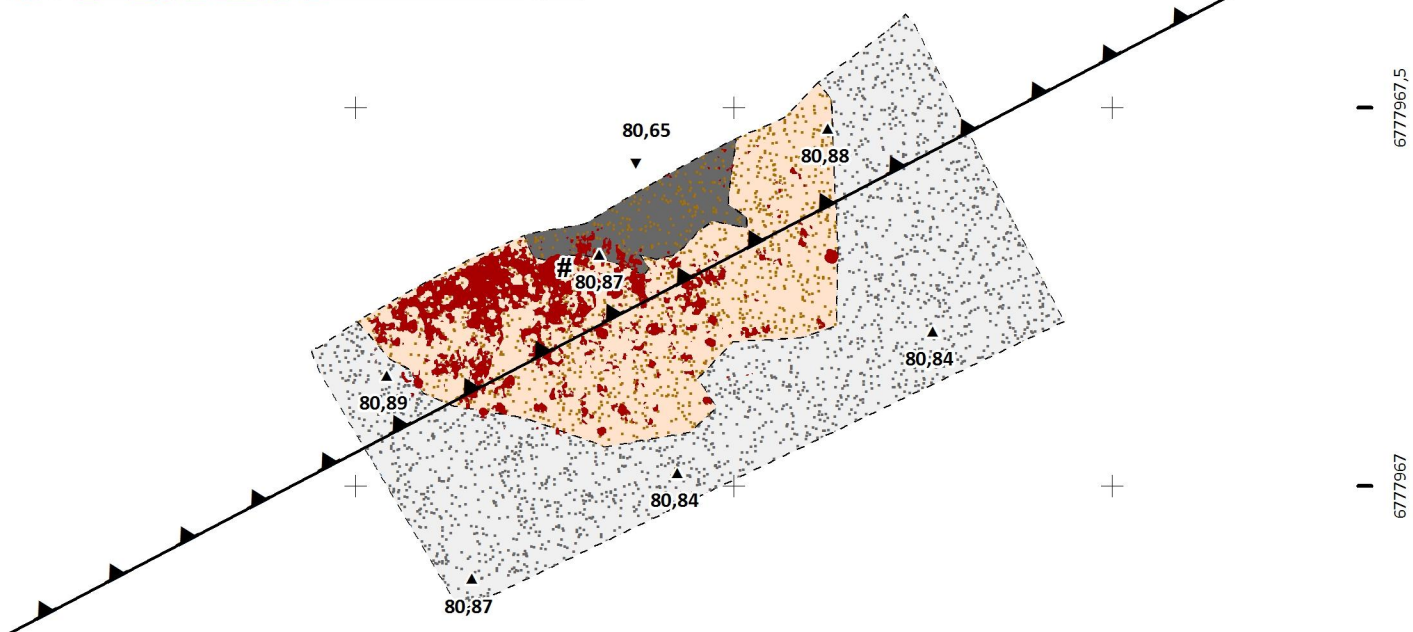
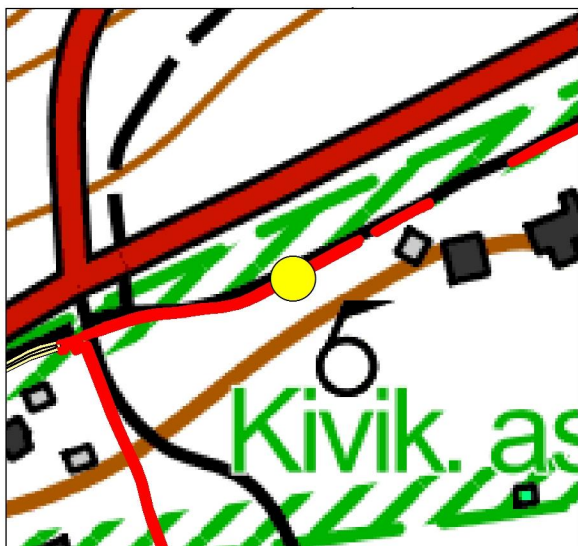
TAIPALSAARI VAATERANTA 831010006 Sorvali 2015, arkeologinen valvonta	Kartta 4 Tasokartta Taso 3 Mk. 1: 10
MITTAUSDOKUMENTOINTI Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti 17.-23.11.2015 Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015	Lahden kaupunginmuseo ETRS-TM35FIN N2000

559488

559488,5

559489

- Kaivanto 2 (yläreuna)
- Hiili
- Punamulta
- Tummaksi värjäätynyt hiekka
- Harmaa hiekka
- Pinta- ja pohjaluvut

TAIPALSAARI VAATERANTA 831010006 Sorvali 2015, arkeologinen valvonta	Kartta 5 Tasokartta Taso 4 Mk. 1: 10
MITTAUSDOKUMENTOINTI Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti 17.-23.11.2015 Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015	Lahden kaupunginmuseo ETRS-TM35FIN N2000

6777968

6777967,5

6777967

6777966,5

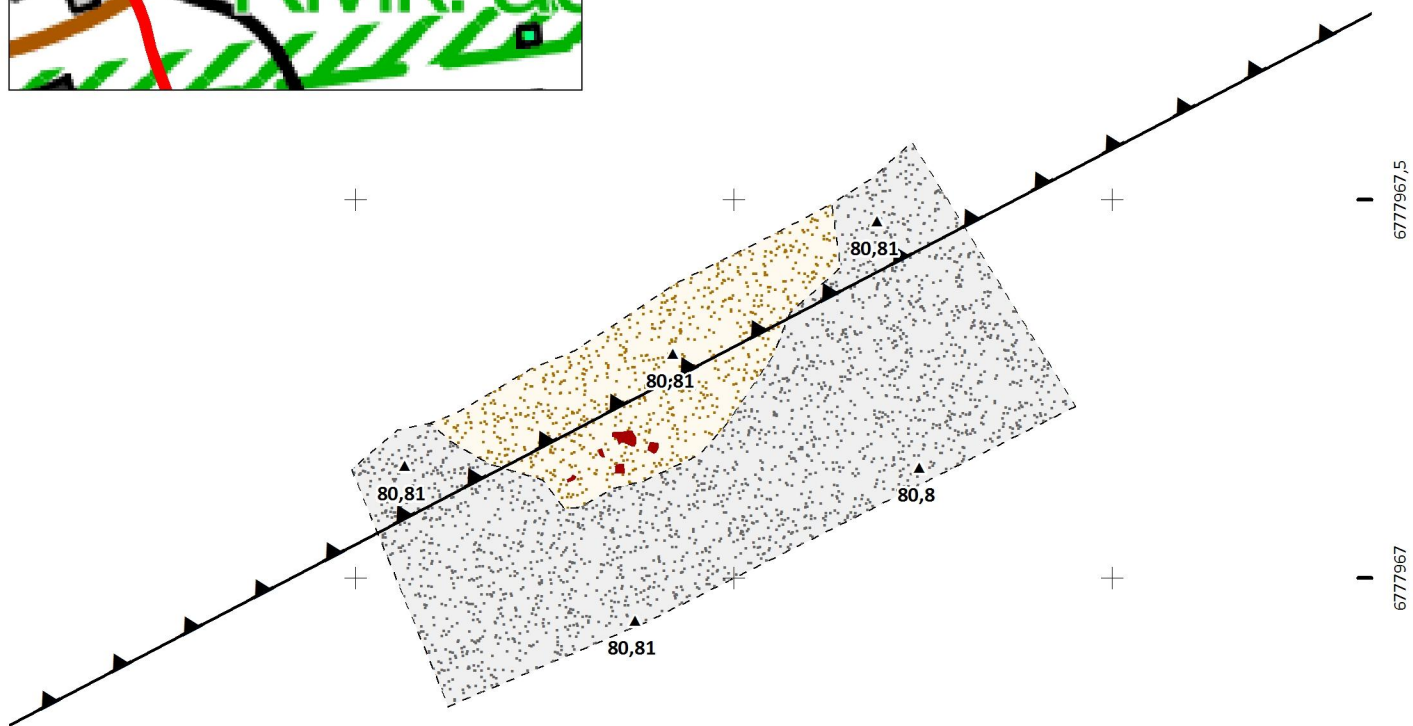
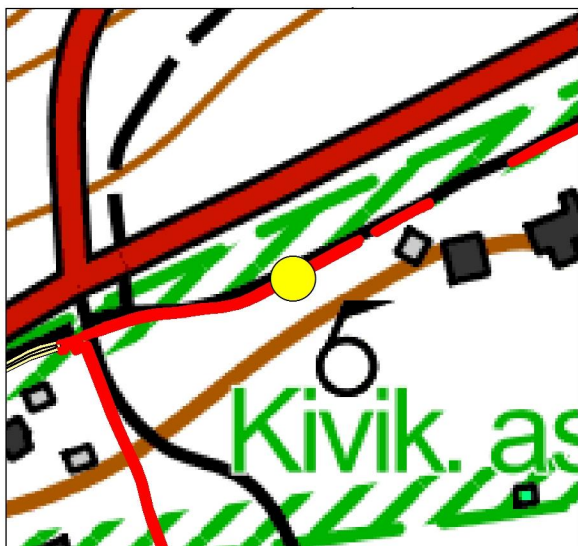
6777966

559488

559488,5

559489

▼▼ Kaivanto 2 (yläreuna)

■ Punamulta

■ Heikosti punertava hiekka

■ Harmaa hiekka

▲▼ Pinta- ja pohjaluvut

TAIPALSAARI VAATERANTA

831010006

Sorvali 2015, arkeologinen valvonta

MITTAUSDOKUMENTOINTI

Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti

17.-23.11.2015

Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015

Kartta 6
Tasokartta
Taso 5
Mk. 1: 10

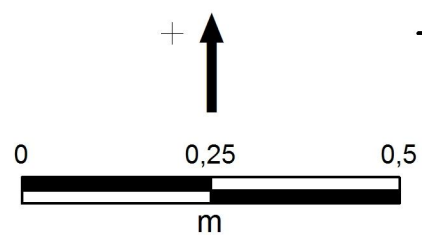
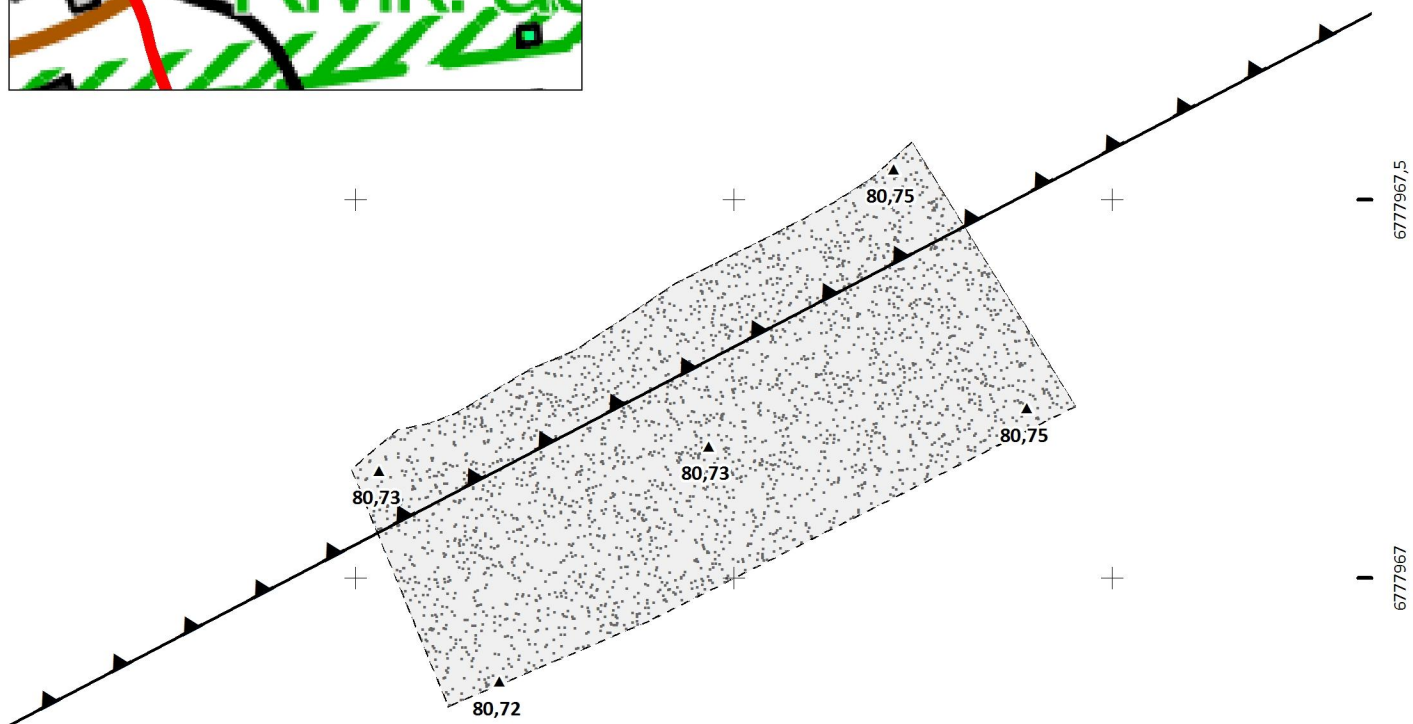
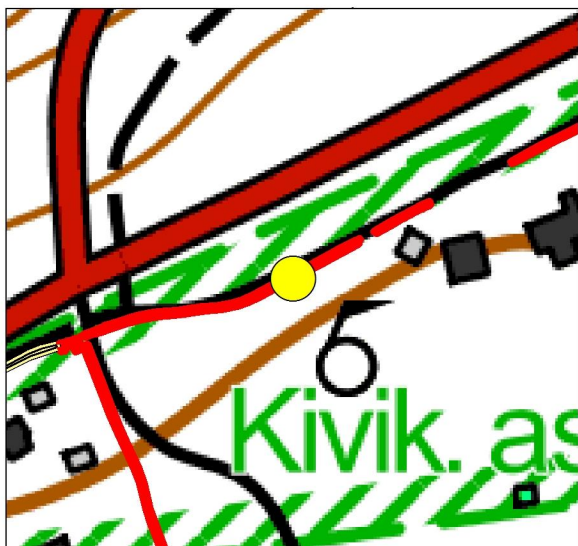
Lahden
kaupunginmuseo

ETRS-TM35FIN
N2000

559488

559488,5

559489

- Kaivanto 2 (yläreuna)
- Harmaa hiekka
- Pinta- ja pohjaluvut

TAIPALSAARI VAATERANTA 831010006 Sorvali 2015, arkeologinen valvonta	Kartta 7 Tasokartta Taso 6, pohja Mk. 1: 10
MITTAUSDOKUMENTOINTI Mittaukset: E. Sorvali & T. Kesti 17.-23.11.2015 Puhtaaksipiirto: E. Sorvali 2015	Lahden kaupunginmuseo ETRS-TM35FIN N2000